

શ્રી જૈનધર્મપ્રકાશ

JAINA DHARMA PRAKASHA.

પુસ્તક ૮ મું. અષાઠ સુદ ૧૫ સંવત ૧૯૪૮ અંક ૪ થો.

શાદૃલવિક્રીડિત.

કૃત્વાર્હત્પદપૂજનં યતિજનં નત્વા વિદિત્વાગમં ।
હિત્વા સંગમધર્મકર્મઠધિયાં પાત્રેષુ દત્વા ધનં ॥
ગત્વા પદ્ધતિમુત્તમક્રમજુષાં જિત્ત્વાંતરારિવ્રજં ।
સ્મૃત્વા પંચનમસ્ક્રિયાં કુરુ કરક્રોડસ્થમિષ્ટંસુખં ॥૧॥

પ્રગટકર્તા.

શ્રી જૈનધર્મપ્રસારક સમા
ભાવનગર.

અમદાવાદમાં—“અંગલો વર્નાક્યુલર પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં”

નથુભાઈ રતનચંદ માસ્કૃતીયાએ છાપી પ્રસિદ્ધ કર્યું

શક ૧૮૧૪. સન ૧૮૯૨

મૂલ્ય વર્ષ ૧ નો ૩૧) અગાઉથી પોસ્ટેજ ૩૦-૩-૦ ભૂદ.

છુટકે અંક એકના ૩૦-૨-૦

અનુક્રમણિકા.

વિષય.	પૃષ્ઠ
૧ ઇંદ્રીયો વિગેરેને શિખામણ.	૪૯
૨ કમળસેન (એક રસીક બોધદાયક વાર્તા)	૫૦
૩ પ્રતિકમણ.	૫૫
૪ સંબોધ સત્તરી (જયણા વિષે)	૫૮
૫ માયા.	૬૩

ચોપાનીયું રખડતું મુકીને આશાતના કરવી નહીં.

ગ્રાહકોને ભેટ.

શ્રી નલદમયંતી ચરિત્ર.

જે જે ગ્રાહકોએ લવાજમ મોકલાવેલ છે તેમાં ભેટની બુકના પોસ્ટેજનો અરધો આનો વધારે મોકલનારને ભેટ મોકલાવેલ છે. બાકીના ગ્રાહકોએ અરધો આનો મોકલી બુક મંગાવી લેવી સાથે નવા વર્ષનું લવાજમ મોકલશે તો અનુકૂળ પડશે.

લવાજમ મોકલવાના આગમુ ગ્રાહકોને હજી પણ ભેટની બુકનો લાભ લેવો હોય તો ચડેલા લવાજમ સાથે નવા વર્ષનું લવાજમ અને ભેટની બુકની પોસ્ટેજનો અરધો આનો મોકલાવવો એટલે તેમને ભેટ મોકલાવશું.

ગ્રાહકોને નવા વર્ષની ભેટ.

જૈન પંચાંગ.

તિથિઓની વધઘટ વાર્ષિક જૈનપર્વ, તિથિ, વાર, ઇંદ્રેજી તારીખ, દિવસ અને રાત્રીના ચોક્કસ આના ચંત્ર તથા સૂર્યોદય સૂર્યસ્તનો વખત વિગેરે બતાવનારું તપાગચ્છની સમાચારી પ્રમાણેનું જૈન બધુઆને ઉપયોગી

વાર્ષિક પંચાંગ

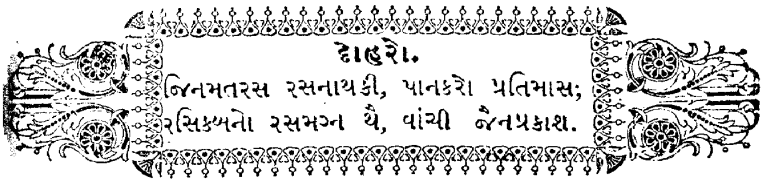
(સંવત ૧૯૪૮ ના ચૈત્રથી સંવત ૧૯૪૯ ના ફાગણ સુધીનું)

કિંમત એક આનો.

ગ્રાહકોને ભેટ તરીકે ગયા અંક સાથે મોકલાવેલ છે. ૫ ચ્છીસથી વધારે નક્કલ મંગાવનારને માટે અરધો આનો પ્રમાણ આપવામાં આવશે.

શ્રી જૈનધર્મપ્રકાશ.

JAINA DHARMA PRAKASHA.

પુસ્તક ૮ મું. શક ૧૮૧૪ અષાઢ શુદ્ધ ૧૫ સંવત ૧૯૪૮ અંક ૪ થા.

इंद्रियो विगरेने उपदेश.

લાવણી.

(“ઓ કુદરતના કરનાર ખસકના સ્વામી” એ શાહ.)

નમ હર્ષ ધરી હે શીર્ષ ! પ્રભુના ચરણે;	
કર્મ સાર્થકતા નિજ જન્મ તણી રહી શરણે.	૧
હે નયનાં નિરખ જિન નાથ મનોહર મૂર્તિ;	
પ્રભુ અવયવને ^૧ અવલોક્ય અધિક ધરી સ્ફુર્તિ.	૨
પરનારો નિરખતાં હર્ષ ધરે શું બારી;	
તે નરક દાયિની નાર બાણ્ય દુઃખકારી.	૩
રટ હે રસનાર ! જિન નામ ગાન કર્યં શુભતું;	
કર્મ જિનમત શુભ રસ પાન ધામ ^૩ થા રસતું.	૪
તું છોડ ઈતર ^૪ રસપાન વિષય વિષધારી;	
જે વ્યાધિ આધિ ^૫ કરનાર અધિક અધકારી.	૫

૧ આંગ. ૨ જિન્હા. ૩ ગ્રહ. ૪ ખીન્ન ૫ મનની ચિંતા.

૫૦

શ્રીજૈનધર્મપ્રકાશ.

હે શ્રવણ ! શ્રવણ કર્યે શરણકારી જિન ગુણને;	
પ્રભુ સુગુણ ગાન ધરી તાન માન ^૧ વિષુ સુગુને;	૬
તું સાંભળજે નહીં આપ કદિ પરિનિદા;	
પરદાનિ વિષે પણ ધાર્યે સદા ગતિ મંદા.	૭
હે અપલ ચિત્ત ! તું છોડી અપલતા તારી;	
ભજ ભવ્યપણે ભગવંત ભાવના ધારી	૮
મન ! મર્કટતા તું મુક ધ્યાન ધર જિનતું;	
મહિલાદિકમાંરે નહિ દોડ છોડ સુખછલતું.	૯
હે હસ્ત ! મસ્ત થૈ શસ્ત ^૩ પૂજ પ્રભુપદને;	
કર્યે અસ્ત આપ અન્નગ્રાહ છોડી નિજ મદને.	૧૦
જિન કર્મ થકી નહિ આપ પાપ તું ધરતો;	
નિજ દક્ષિણતા કર્યે સાર્ય ^૪ વાગતા ^૫ હરતો.	૧૧
હે અરણ ! આલ્ય જિન ધાગ તીર્થમાં પ્રીતે;	
નિજ કર્મ તણું હણુ પાપ કૃતી ^૬ યા નિત્યે.	૧૨
નિજ સાર્યકતા સૌ કરો ઇન્દ્રિયો તનમાં;	
તો થશે નર્મદા ગતિ સતી અતિ જનમાં.	૧૩

કમલસેન.

(સાંધણ પાને ૩૯ થી.)

જસ્વામિન ! નિમિત્ત શિવાય તમે^૧ કોઈ સ્થળે આલ્યા ગયા ત્યારે ન-
ગરજનો સર્વે વસંત મહોત્સવનો લાગ કરી હાહાકાર કરતા શોકાતુર થયા.
તમારા વિયોગથી તમારા માતાપિતાએ જેવું દુઃખ અનુભવ્યું છે તેવું ના-
રકીઓને નરકમાં પણ નહિ હોય. હમણા કોઈ વૈતાલીકના મુખથી તમારા
ગુણની પ્રશંસા સાંભળી. તેને પુછવાથી તમારી શોધ જણાઈ એટલે તમારા-
પિતાએ મને અત્રે મોકલી કહેવરાવ્યું છે કે-હે પુત્ર ! દુઃખ દાવામિથી

૧ અભિમાન રહિત. ૨ સ્ત્રી વિગેરેમાં. ૩ શ્રેષ્ઠ. ૪ સાર્યક. ૫ વકને-
દાગપાણું. ૬ કૃતાર્ય. ૭ કમળસેનના પીતા તરફથી આવેલ દુત કમળસેન
પ્રત્યે કહેછે—

ક્રમગણેન.

૫૨

દમ્બ થયેલા માતા પિતાને તારા દર્શન રૂપી જળથી શાંત કરે.’

એ સાંઘળી રાજના મનમાં અચંત ખેદ થયો. વિચાર્યું કે માતા પિતાનો આવો નિવિડ રાગ વર્તે છે અને હુંતો તેમને તદ્દન ભૂલીજ ગયો. આદ્ય જગતમાં અપત્ય પ્રેમ અતૈકિક છે. મેં તો કુક્ષિંભર થઈને માતા પિતાને વિસારી દીધા. હવે એકદમ ત્યાં જઈને તેમને આનંદ પમાડું. એમ ધારી મતિવર્ધન નામે મંત્રીને સર્વ રાજ્યભાર સોંપી પોતે પ્રસ્થાન મંગલ કર્યું. ઘણા હસ્તિઓ, ઘણા અશ્વો અને અગણિત સેનાએ પરિવૃત્ત, રસ્તામાં પાંચજનોથી પૂન્યેસો, કુતુહલી લોકોથી પગત્રે પગત્રે જોવાયેસો તે રાજ્ય, રસ્તામાં અનેક ચૈત્યોમાં અર્ચા કરતો, મુનિ મહારાજોને દાન દેતો, જીર્ણ દેરાસરોના ઊદ્ધારની ગોઠવણ કરતો, અને દીનજનો ઉપર અનુકંપા કરતો પિતાના નગરને પરિસરે આવ્યો. પિતાએ તે વૃતાંત જાણ્યો એટલે સામે આવી પોતાની જે ભુજવડે ચંદનથી પણુ શિતળ એવા પુત્રના વક્ષસ્થળને આલિંગન કરી, વિરહથી સંતપ્ત થયેલ હૃદયને શાંત કર્યું. પછી પુત્રને પોતાની સાથે હસ્તિ ઉપર બેસારી નગરમાં પ્રવેશ કરાવ્યો. નગરમાં પ્રતિદારે પૈરજનો જેનો આદર સત્કાર કરી રહ્યા છે, જેની જે પાસે શ્વેત ચામર વીંજીય રહ્યા છે અને સેંકડો લોકો જેના દર્શનથી આનંદ પામી રહ્યા છે એવો તે કુમાર રાજ્યગહેલમાં આવ્યો. ત્યાં આવી હર્ષથી જેના નેત્રમાં અશ્રુજળ આવ્યા છે એવી માતાને વિનય પૂર્વક નમન કર્યું અને ચિરકાળથી તેના હૃદયમાં રહેલ વિરહ દુઃખ વચન છલથી દૂર કર્યું. તે સમયે માતાએ કહ્યું—વત્સ! હુંતો વજ્રવત કંઠોર છું કે જેથી તારા વિના પણુ આટલો કાળ સુધી જીવની રહી. હવે જે ભાગ્યના યોગથી તું મળ્યો તેજ ભાગ્યના યોગે તું વટની શાખાની જેમ પુત્ર, કલત્ર અને રાજ્યલક્ષ્મીથી વૃદ્ધિ પામ અને ચિરંજીવ !

‘આહો ! જગતમાં માતાનો પુત્ર ઉપર કેવો અવશુંનીય સ્નેહ છે ! જે પુત્રો આવા પ્રેમના બદલામાં તેઓને જે પ્રકારે સુખ ઉપજે તેમ નથી કરતા તેને કેવા મૂર્ખ કહેવા. વાંચનાર ! તે ઉપર વિચાર કરજો અને તું તેવા મૂર્ખની ગણનામાં ન ગણાય તેનો વિચાર રાખજો.’

માતાએ એવી આશિષ આપ્યા પછી વારંવાર તેમને નમસ્કાર કરી પ્રધાન વર્ગને મળ્યો. સૌને અરસ્પરસ સુખ સમાચાર પુછી વિસર્જન કર્યા. સુખ સમાધિમાં પિતાની સાથે કાલ નિર્ગમન કરવા

૫૨

શ્રીજૈનધર્મ પ્રકાશ

માંડ્યો. એક દિવસ પ્રસ્તાવે પિતાએ તેને જવા સંજ્ઞા તથા ગયા પંઝી રાજ્ય શી રીતે મળ્યું તે સંજ્ઞા વૃત્તાંત પુછ્યો. પોતાની પ્રશંસા અથવા પોતાની મહત્તાની વાત વડિશેની પાસે કરવી એ અયુક્ત છે તો પણ પિતાતું વચન ઉલ્લંઘન કરવું એ વધારે અયુક્ત છે એમ ગણી પ્રથમથી સર્વ વૃત્તાંત કહી બતાવ્યો. તે સર્વ સાંભળી અત્યંત હર્ષાતુર થયેલ નૃપતિ બોલ્યો—અહો! કદપદ્મ, કામગત્રી અને ચિંતામણિ રત્નથી પણ શ્રેષ્ઠ અને સકલ સુખને આપનાર ધર્મે જન્મતાં જન્મવાંત વર્તે છે, જે ધર્મના પ્રભાવથી માણસને અસંખ્ય અને અચિંતનીય સંપત્તિઓ પ્રાપ્ત થાય છે. કહ્યું છે કે—

ધર્માજ્ઞન્મકુલેકલંકવિકલેજાતિઃસુધર્માત્પરા ।

ધર્માદાયુરલ્લંકિતં ગુરુલલં ધર્માચ્છનીરોગતા ॥

ધર્માદ્વિચ્છન્નંદિતં નિરુપમા ભોગાઃ સુકીર્તિઃસુધી ।

ધર્માદેવચ્ચદેહિનાંપ્રભવતઃસ્વર્ગાપવર્ગાવપિ ॥

પ્રાણીને ધર્મના પ્રભાવથી નિર્મળ કુળમાં જન્મ, શ્રેષ્ઠજાતિ, અખંડિત આયુ, ગુરુજીવ, નીરોગતા, અનંદિત દ્રવ્ય, નિરૂપમા ભોગ, સુકીર્તિ, સદ્ગુણિ અને સ્વર્ગ તથા અપવર્ગના સુખ પ્રાપ્ત થાય છે, માટે આ મનુષ્ય જન્મ પામીને ધર્મકાર્ય કરવા એજ શ્રેયસ્કર છે. કાદવમાંથી જેમ કમલ, માટીમાંથી જેમ સુવર્ણ, છાશમાંથી જેમ માખણ, પથ્થરમાંથી જેમ રત્ન તેમ મનુષ્યભવથી ધર્મોપાર્જન એજ સારભૂત છે. માટે હવે ધર્મથી રહિત અને જર્જર એવા આ રાજ્ય પિંજરમાં રહેવું મારે યુક્ત નથી કહ્યું છે કે.—

નિર્દતઃકરટીહયોગતજવશ્ચંદ્રવિનાશર્વરી ।

નિર્ગંધકુસુમંસરોગતજલચ્છાયાવિહીનસ્તરુઃ ॥

સૂપં નિર્લવણં સુતો ગતગુણ ચારિત્રહીનોયતિઃ ।

નિર્દેવં ભુવનં ન રાજતિ તથા ધર્મં વિના માનવઃ ॥

જેમ દંતુશળ વિનાનો હસ્તિ શોભતો નથી, જેમ વેગ રહિત અશ્વ શોભતો નથી, જેમ ચંદ્રવિનાની રાત્રી શોભતી નથી, જેમ સુગંધ વિનાનું પુષ્પ શોભતું નથી, જેમ જળ વિનાનું સરોવર શોભતું નથી, જેમ છાયાવિના વૃક્ષ શોભતું નથી, જેમ લવણવિના શાક સ્વાદિષ્ટ લાગતા ન-

કમલસેન.

૫૩

થી, જેમ ગુણવિનાનો પુત્ર શોભતો નથી, જેમ ચારિત્ર ગુણવિના યતિ શોભતા નથી અને જેમ દેવ વિનાનું જીવન શોભતું નથી, તેમ ધર્મવિના મનુષ્ય શોભતો નથી. માટે હવે ધર્મ સાધન કરવામાંજ પ્રવૃત્ત થવું એમ પારી રાજ્યમાં કમલસેનને બેસારી પોતે શીકંબર ગુરૂ પાસે દિક્ષા અંગીકાર કરી. મદાદતી, મદાધ્યાની અને કમ શત્રુને છતવામાં તત્પર એવા તે શત્રુજય રાજર્ષિ અનેક પ્રકારના ધર્મસાધન કરી કેવળજ્ઞાન પામી મોક્ષે પધાર્યા.

સૂર્ય સદૃશ પ્રતાપવાન, ચંદ્રની જેમ દિવસે દિવસે વૃદ્ધિ પામતા મંગળવાળા, સામ્રાજ્ય લક્ષ્મીને ભોગવનાર, જિનશાસનમાં નિશ્ચલ બુદ્ધિવાળા, વટવૃક્ષની જેમ પુત્ર પુત્રીના પરિવારથી વિસ્તારવાળા કમલસેન રાજાને ધણાકાળ સુધી રાજ્ય ભોગવ્યા પછી વય પરિણીત થયે ભોગ અને રાજ્ય સ્મૃદ્ધિને વિશે વિરાગ દશા થઈ. સંતપુરુષોને એ યુક્તજ છે. કારણ કે વૃક્ષોના પદ્મવને પણ અનુક્રમે વિરાગ થાય છે તો જે સમયેતન હોઘને વૈરાગ્ય ન પામે તે કાળથી પણ બાલિશ છે. એવા વખતમાં ગ્રીષ્મના તાપથી સંતાપ થયેલા લોકોને શાંત કરનાર વર્ષાકાળ આવ્યો. કલિકાળ સદૃશ જે વર્ષાકાળમાં મલિન એવા મેઘ હૃદય થયા અને સ્ત્રીની જેમ અપલા-વિહુતના અમકારા થવા લાગ્યા અને એવી સ્થુલધારાએ વર્ષાદ પડ્યો કે જાણે જગત સર્વે જલમય થઈ ગયું. લોકો એથી અત્યંત આનંદ પામ્યા. તે સમયે કમલસેન રાજા વર્ષાદની લીલા અને નદીનું પૂર જોવાને નગર બહાર ગયા. ત્યાં પર્વતના નિર્ઝરથી ચોતરફ વૃદ્ધિ પામતી, બને તટને ખોદતી, કંઠાના વૃક્ષોને ઉન્મુલન કરતી, તટની ધુલથી જળને કાદવમય કરતી, દિસક પ્રાણીઓને વહન કરતી, જેઓના વાહન ભાંગી ગયા છે એવા ગુન્સાક્રોધને ધસડતી, તરનારાઓને નિમજ્જન ઉન્મજ્જન કરાવતી અને સર્વજીવોને અપકાર કરનારી સરિતાને બચકર પ્રવાહવાળી જોઈને લોકો ચોતરફ નારી ગયા. થોડીવારે પૂર ઉતરી ગયા પછી જેયું તો નદી તટને ખોદતી પણ નહોતી અને વૃક્ષોને હોળેડતી પણ નહોતી પરંતુ સ્વસ્થ નીરવાળી અને સુખકારક જણાતી હતી; બાળ વૃદ્ધ, યુવાન સર્વે સુખે સ્નાન કરતા હતા, સુખે જળ પીતા હતા અને સુખે ક્રોડા કરતા હતા. નદીની એવી ચેષ્ટા જોઈને કમલસેન ભૂપતિને વૈરાગ્ય પ્રાપ્ત થયો અને મનમાં વિચાર આવ્યો કે અહો! નદીની જેમ ધનવાનોની સ્થિતિ પણ વધે છે ને

૫૪

શ્રી જૈનધર્મ પ્રકાશ.

ધટે છે. સંપત્તિના પૂરથી વિસ્તાર પામતો ગાણુસ નદીની જેમ પોતાને તથા પરને ખીણકારી, આત્માને કલુષિત કરનાર અને દુઃકર્મ રૂપી ધુલવટે આ ભવ તથા પરભવમાં નાના પ્રકારના અનર્થની પરંપરાને પામનાર થાય છે. સંવર ભાવવાળો, પ્રસન્ન આત્માવાળો અને મર્યાદામાં રહેલ ગાણુસ નદીની જેમ નિરંતર પોતાને તથા પરને સુખકારી થાય છે માટે અધિક સંપત્તિ એ આત્માને અધિક રીતે મલીન કરનાર થાય છે. જે રાગ્યો અ-નેક દેશ જીતી લે છે, ઘણા વૈરીઓને હણે છે, ઘણા મહેસો યનાવે છે તે-ઓને પણ મેળવેલી સર્વ સંપત્તિ એક ધોર નિદ્રાગમ થાય છે અર્થાત્ મૃ-ત્યુ આવે તેને તે સર્વે નિદ્રામાં પડેલા મનુષ્યની જેમ નકામું થાય છે એ-ટલુંજ નહિ પણ અલંત લોભથી મેળવેલ તે સર્વ વસ્તુ-સંપત્તિને અન્ય-જનો ભોગવે છે. એને તો ફક્ત આરંભના દોષજ પ્રાપ્ત થાય છે બાકી મે-ળવેલી સંપત્તિનો વિવાહાદિને વિષે યનાવેલા ભોજનની જેમ વિનશ્વર અને પરર્થે થાય છે. સ્વાર્થનો ફક્ત આત્મ ચિંતવનમાંજ છે. માટે આ સર્વ સંપત્તિના વિસ્તારતું અભિમાન કરવું તે મિથ્યા છે. જગતમાં તેઓજ ધ-ન્ય છે કે જેઓ પરિચ્છેદને આ પ્રમાણે દુઃખ અને દુર્ગતિનું મૂળ જાણી તેનો લાગ કરે છે એમ વિચારતો રાગ તત્કાલ વિપમિત્ર અન્નની જેમ વિષયથી વિરક્ત થયો.

વાંચનાર! આ કેવા હમદા વિચાર છે! તું પણ તત્વ દ્રષ્ટિથી વિ-ચારીશતો તને પણ જે સંપત્તિમાં અજ્ઞાનતાના કારણથી અધિક મોહ છે તે સંપત્તિઓ દુઃખકારકજ છે એમ જાણાશે. એની સ્મૃદ્ધિ આગળ તારી સ્મૃદ્ધિ તો તુચ્છ જેવી છે તો તું પણ તેવી સંપત્તિમાં મોહિત ન થતાં એમની જેમ વિચાર કરજે અને તત્વ તરફ તજ્જર ફેરવજે જેથી કલ્યાણ થાય. બાકી નિરંતર મોહમાંને મોહમાં લીન રહી છેવટે મૃત્યુના સ્વાધીન થનારહતો આપણે ઘણાને જોઈએ છીએ અને માનીના વચન પ્રમાણે તે-ઓ પોતાનો મનુષ્યભવ વૃથા ગુમાવી ગયા એમ કહીએ—જ્ઞણીએ છીએ માટે આપણે પણ તેવા ન ગણાઈએ તેને માટે વિચાર રાખવો એજ સમજીતી, એજ ડહાપણ અને એજ જ્ઞાનનું ફળ.

ધરે જઈ ગુણસેના રાણીના પુત્ર સુષેણને રાજ્યે સ્થાપી રાણીની સાન થે ચારિત્ર અંગીકાર કર્યું. અનેક પ્રકારના સાધન સહિત રૂઢીરીતે ચારિત્ર પાળી જાને પાંચમે દેવસૌકે ગયા.

પ્રતિક્રમણ.

૫૫

આ સર્વે પૂર્વના^૧ સુકૃતના ફળ જાણી સર્વેએ નેમ અને તેમ સુકૃત આચરવામાં ઉદ્યુક્ત થવું એજ આ વાર્તાનો સાર છે.

પ્રતિક્રમણ.

(સાંધણુ ગયા પુસ્તકને પુષ્ટ ૧૧૨ થી.)^૨

દોસ અણદ્વિઅ થદ્વિઅ, પવિદ્ધ પરિપિંડિઅં ચ ઢોલગદ્ ।

અંકુસ કચ્છય રિંગિઅ, મચ્છુવ્વત્તં મળપડં ॥ ૧ ॥

વેડ્યવદ્ધં ભયંતં, ભય ગારવ મિત્ત કારણા તિન્ને ।

પડિણીય રુદ્ધ તજ્જિઅ, સઠ હીલિઅ વિપલિય ચિઅયં ॥ ૨ ॥

દિઠમદિઠં સિંગં, કરતંમો અળ અણિદ્ધણાલિદ્ધં ।

ઝળં ઉત્તર ચૂલિઅં, મૂઅં દઢ્ઢર જુહલિઅંચ ॥ ૩ ॥

૧. જે અનાદરપણે સંભ્રાંત થકો વાંદે તે અનાદત દોષ.

૨. જે જાત્યાદિકે કરીને ધીકો થઈ સ્તબ્ધપણે વાંદે અથવા દ્રવ્ય ભાવાદિક ચક્રભંગીએ કરી સ્તબ્ધ થકો વાંદે તે સ્તબ્ધ દોષ.

૩. જાણે ભાડુતની પરે વાંદણા દેતો હોય તેમ વાંદણા દઈ તારત નાસે અથવા વાંદણા દેતો આમ તેમ કૃપા કરે તે અપવિદ્ધ દોષ.

૪. ઘણા સાધુને એકજ વાંદણે વાંદે અથવા આવર્ત, વ્યંજન અને આશ્રપ એ સર્વ એકઠા કરે તે પરિપિંડિત દોષ.

૫. તીકનીપરે બિહલતો એટલે બીડી બીડીને વિસંશ્યુલપણે વાંદે તે દોલગતિ દોષ.

૬. અંકુશની પરે રજોદરણુને એ હાથે ગ્રહીને વાંદે તે અંકુશ દોષ.

૭. કાચખાની પરે રિંગનો રિંગનો વાંદે તે કચ્છભરિંગિત દોષ.

૮. જે બિભો થઈ બેસીને જલ માહેના માછલાની નેમ એકને વાંદી ઉતાવળો યુક્તપણે ફરી ખીજીને વાંદે અથવા પાઠ પ્રછન કરે અથવા

૧ પૂર્વભવને માટે ચરિતાવળીમાં કલાવતીનું ચરિત્ર જોવું. તેજ શબ્દ રાજા અને કલાવતી રાણીના જીવ કમલસેન અને શુણ્ડેના સમજવા.

૨. શરને વાંદણા દેવાના બત્રીસ દોષ વર્ણવ્યા સંબંધી હકીકત ચાલુ છે.

૫૬

શ્રી જૈનધર્મ પ્રકાશ.

રેચકાપતે અનુલોભ વાંદે તે મારગોદ્ધર્મ દોષ.

૯. કાઈ સાધુ પોતાથી એકાદ ગુણ હીન હોય તે દોષને મનમાં ચિંતવતો ઈર્ષ્યા સહિત વાંદે તે મનઃપ્રદુષ્ટ દોષ.

૧૦. જે જે દીંચણની ઉપર તથા નીચે હાથ રાખીને અથવા જે હાથ વચ્ચે જે દીંચણ રાખીને અથવા જે હાથની વચ્ચમાં એક દીંચણ રાખીને અથવા ખોળામાં હાથ મુકીને વાંદે તે વેદિકાપદ્ધ દોષ.

૧૧. અમને કાંઈ વિદ્યા મંત્રાદિક શીખવશે એવી લાલચની ભુલિએ વાંદે અથવા નહિ વાંદીશતો રીશ કરશે એમ ધારીને વાંદે તે ભજન દોષ.

૧૨. જે એમને નહિ વાંદુ તો મને મન્દ બહાર કાઢી મુકશે અથવા આકોશ કરશે એવા બયથી વાંદે તે બયદોષ.

૧૩. જે હું બલી રીતે વાંદીશતો સર્વે લોકો મને સમાચારીમાં કુશળ, શબ્દો, વિધિ પ્રવીણ ગણશે એમ જાણપણના મારવે કરીને વાંદે તે મારવ દોષ.

૧૪. એમની સાથે મારે પૂર્વની મિત્રાઈ છે એમ જાણી મિત્રાદિકની અનુવૃત્તિએ વાંદે તે મિત્રદોષ.

૧૫. જ્ઞાનદર્શનના કારણ વિના અન્ય કારણથી એટલે જે હું વાંદીશતો મને વસ્ત્રાદિક આપશે, પદ આપશે વગેરે ઉદ્દેશથી વાંદે તે કારણ દોષ.

૧૬. રખે કાઈ મને ઝાળખશે તો મારી લધુતા થશે એમ ચોરની પરે છુપી રીતે વાંદે તે શ્તૈન્ય દોષ.

૧૭. આહારાદિકને અવસરે પ્રત્યનીકપણે અનવસરે વાંદે તે પ્રત્યનીક દોષ.

૧૮. કોષે ધમધમ્યો થકો વંદના કરે અથવા કોષાંત પ્રત્યે વાંદે તે રૂષ્ટ દોષ.

૧૯. આમને હણીવાર વંદન કર્યું તોપણ પ્રસન્ન થતા નથી અથવા નથી વંદન કરતા તો કોપતા નથી કાલની જેવા છે, માટે એના રૂષ્ટમાન થવાથી એ શું? અને તુષ્ટમાન થવાથીએ શું? એમ ધારી તર્જના કરતો વાંદે તે તર્જન દોષ.

૨૦. જે માયા કપટ કરી વાંદે અથવા ગ્લાનાદિક વ્યપદેશ કરી સમ્યક્ પ્રકારે ન વાંદે તે શઠ દોષ.

૧ અહંકારવડે.

પ્રતિક્રમણ.

૫૭

૨૧. હે મણી! હે વાચક! તમને બાંધવાથી શું ફળ થાય? એમ જાણાદિકની હેલના કરતો વાંદે તે હીલિત દોષ.

૨૨. અર્ધા વાંદણા દહને વચમાં વળી દેશ કયાદિક વિક્રમાઓ કરતો કરતો અભિગતને વાંદે તે વિપક્ષિતચિત્ત દોષ.

૨૩. કોઈ જાણે કે આ જાનો બેસી રહ્યો છે તોજ વાંદે, નહિ તો ગુપ્તજાણે બેસી રહે અથવા વચ્ચે કોઈનું અંતર હોય તો દોડું આણુદોડું કરી ન વાંદે તે દ્રષ્ટાદ્રષ્ટ દોષ.

૨૪. જે મસ્તકનું એક પાસું ગુરને પગે લગાડે તથા મુદ્રાહીનપણે ધર્મોપદરણુ વિપરીતપણે રાખીને વાંદે તે શંગ દોષ.

૨૫. જે વેઠ અથવા કર ૩૫ જાણીને વંદન કરે પણ કર્મનિર્જરાને અર્થે વાંદે નહિ તે કર દોષ જાણવો.

૨૬. ગુરને વાંદણા દીધા વિના છુટકો નથી, ક્યારે આ કાર્યથી છુટશું? એમ ચિંતવતો વાંદે તે તન્મોચન દોષ.

૨૭. હાથે કરીને રજોદરણુ અને મસ્તક સ્પર્શે એ પ્રથમ ભાંગો, રજોદરણુને હાથ લગાડે પણ મસ્તકને હાથ ન લગાડે એ બીજો ભાંગો, મસ્તકે હાથ લગાડે પણ રજોદરણુ ન લગાડે એ ત્રીજો ભાંગો, રજોદરણુ અને મસ્તક જાંનેને હાથ લગાડે નહિ એ ચોથો ભાંગો, એમાં પ્રથમ ભાંગો શુદ્ધ છે બીજા ત્રણ અશુદ્ધ છે એ અશુદ્ધભાંગે વંદન કરે તે આ શ્વિ-ષ્ટાનાશ્વિષ્ટદોષ.

૨૮. પાઠ, આલાવા અસંપૂર્ણ કહેતો થકો વાંદે તે જાણુદોષ.

૨૯. વાંદણે વાંદીને પછી મ્હોટે શબ્દે 'મથ્યએણુ વંદામિ' એમ કહે તે ઉત્તરચૂલિકા દોષ.

૩૦. આલાપ આવર્તાદિકને મૂકની^૧ પરે અનુચ્ચરતો વાંદે તે મૂકદોષ.

૩૧. આલાવાને અસંત મ્હોટા સ્વરે જાચ્યાર કરતો વાંદે તે ઢઠ્ઠરદોષ.

૩૨. અંબુઅડાની જેમ રજોદરણુને છેડેથી ગ્રહણ કરી ભમાડતો થકો વાંદણા આપે તે ચુડલિક દોષ.

વાંદણા આપતાં એ જત્રીશ દોષનો સાગ કરવો. કહ્યું છે કે.

વત્તશિદોસપરિમુદ્ધં, કિંકમ્મં જો પડંજઈ ગુરુણં ।

સો પાવઈ નિવ્વાણં, અચિરેણ વિમાણવાસંવા ॥

૧ મુંગાની જેમ.

૫૮

શ્રી જૈનધર્મ પ્રકાશ.

જત્રીશ દોષે પરિશુદ્ધ એટલે નિર્દોષપણે કૃતિકર્મ જે વાંદણા તેને ગુરૂના ચરણ પ્રત્યે જે ભવ્ય પ્રાણી પ્રયોજે તે પ્રાણી થોડા કાળમાં નિર્વાણ એટલે કર્મરૂપ દાવાનળનો ઉપશમ જે મોક્ષ તે પ્રત્યે પામે અથવા વૈમાનિક દેવ-પણાના વાસ પ્રત્યે પામે.

એ પ્રમાણે શુદ્ધ રીતે વાંદણા દેતા શાસ્ત્રકારે ૭ ગુણની પ્રાપ્તિ કહી છે. પ્રથમ તો વાંદણા દેવાથી ગુરૂ મહારાજનો વિનય થાય છે તેથી વિનય ગુણ પ્રાપ્ત થાય છે. જેનાથી સકલ કર્મનોક્ષય થાય છે ૧ વાંદણા દેતા પોતાની નમ્રતા જતાવવાની છે એટલે અભિમાનનો નાશ થવારૂપ બીજો ગુણ પ્રાપ્ત થાય છે જેથી દુર્ગતિની પ્રાપ્તિ અર્ધ થાય છે ૨ ત્રીજું વાંદણા દેવાથી તીર્થંકર મહારાજની આજ્ઞાનું પ્રતિપાલન થાય છે. ૩ શ્રુતગ્રાન્થ ગુરૂમહારાજ પાસેથી ભણવું છે માટે ગુરૂને વંદન કરતા શ્રુત ધર્મની આરાધના થાય એ ચતુર્થ ગુણ છે. ૪ પૂજ્ય જન-ગુરૂમહારાજની પૂજા થાય છે એ તો પ્રસક્ત ગુણ છે. ૫ અને એ ક્રિયા શુદ્ધ રીતે કરતા પરંપરાએ પ્રાંતે અક્રિયારૂપ સિદ્ધપણું પામીએ એ છટ્ટો ગુણ. ૬ શુદ્ધ વાંદણા દેતા આવા ગુણની પ્રાપ્તિ છે માટે ઉક્ત દોષ રહિત વાંદણા દેવા.

સંબોધસત્તરી.

(સાંધણ પાને ૪૨ થી.)

મિથ્યાત્વ સતે અનેક પ્રકારના ગેરલાભ જતાબ્યા. હવે જે પ્રાણી મિથ્યાત્વનો ત્યાગ કરીને શુદ્ધમાર્ગનું અવલંબન કરે છે તેને દરેક કાર્યમાં જયણાની ખાસ જરૂર છે, શાસ્ત્રકાર નિચેની ગાયાવડે જયણાની પ્રાધાન્યતા દર્શાવે છે.

જયણા ય ધમ્મજણી, જયણા ધમ્મસ્સ પાલણી ચેવ ।

તવ વુદ્ધિકરી જયણા, એગંત સુહાવહા જયણા ॥ ૬૭ ॥

અર્થ—જયણા ધર્મની માતા છે, જયણા ધર્મનું પાળણ કરનારી છે, જયણા તપની વૃદ્ધિ કરનારી છે અને એકાંત સુખને આપનારી પણ જયણા છે. ૬૭

સંબોધસત્તરી.

૫૬

બાવાર્થ—દરેક ધર્મકાર્યને વિષે જયજ્ઞાની ખાસ જરૂર છે. મુનિ ગદારાજના પાંચ મહાવ્રતમાં તેમજ શ્રાવકના આરવ્રતમાં પ્રથમ પ્રાણતિપાત વિરમણ—છવદિંસા ત્યાગ—વ્રત છે. અને શાસ્ત્રકાર આદીના વ્રતો પ્રથમ વ્રતની વાડી અર્થેજ છે એમ કહે છે. તે પ્રથમ વ્રતનું સમ્યક્ પ્રકારે પરિપાળન કરતા માટે જયજ્ઞાની ખાસ જરૂર છે. દયા-રૂપ ધર્મને પ્રસવનારી હૃત્પત્ત કરનારી જયજ્ઞાજ છે. જયજ્ઞાવડેજ દયા પાળી શકાય છે માટે અદિંસારૂપ ધર્મનું પ્રતિપાળન કરનારી પણ જયજ્ઞાજ છે. અને તપની વૃદ્ધિ કરનારી પણ જયજ્ઞાજ છે કારણકે જયજ્ઞાયુક્ત જોયરી અને આધારાદિક કરનાર મુનિરાજનો તપ નિર્મળ થાય છે અને તેથી વિશેષ ધૃણદાતા થાય છે. અદસ્થને માટે પણ તપની વૃદ્ધિમાં અનેક પ્રકારે જયજ્ઞાની જરૂર છે.* જયજ્ઞાયુક્ત અદકાર્ય, જયજ્ઞાયુક્ત વ્યાપાર અને જયજ્ઞાયુક્ત ધર્મકાર્ય કરનાર પ્રાણી પુણ્યબંધ કરે છે અને તેથી અનેક પ્રકારના સુખ પ્રાપ્ત કરે છે માટે એકાંત સુખનેજ આપનારી જયજ્ઞા છે. જયજ્ઞાથી દયા, દયાથી ધર્મારાધન, ધર્મારાધનથી અશુભ કર્મનો નાશ અને શુભનો બંધ અને તેથી 'યાવત્ મોક્ષ સુખની પ્રાપ્તિ થાય છે. માટે ખરા સુખને મેળવવા ઈચ્છનારે જયજ્ઞા પાળવા તત્પર રહેવું'.

જેમ પાણી લાવવું, પાણી ગળવું, પાણી પીવું, અનાજ શુદ્ધ કરવું, જીવોત્પત્તિ થવા ન દેવી, ચુસો પ્રજ્વળીત કરવો, રસોઈ કરવી, જમવું વિગેરે તમામ અદકાર્યોમાં જયજ્ઞાની સુખ્યતા છે તેમજ જિનપૂજ, સામાયક, પૈપથ, પ્રતિક્રમણ, તીર્થયાત્રા, સ્વામીવાત્સલ્ય, ગુરુભક્તિ વિગેરે ધર્મ કાર્યોમાં પણ એતીજ સુખ્યતા છે. આ સંબંધમાં જેટલું વિસ્તાર પૂર્વક લખીએ તેટલું લખી શકાય તેમ છે પરંતુ પ્રથમ 'જયજ્ઞા'નાજ ખાસ વિષયમાં કેટલુંએક લખેલ હોવાથી અત્રે લખતા નથી. અત્રે માત્ર જિનપૂજના સંબંધમાં જયજ્ઞાનું પ્રતિપાદન કરવાને માટે કેટલુંએક લખવું સાર્યક જણાય છે.—

જિનપૂજ કરીને પુન્ય પ્રાપ્તિ કરી જવા ઈચ્છનાર શ્રાવક ભાઈઓ જયજ્ઞાને સર્વકાર્યમાં આગળ કરતા નથી તો પુન્યને બદલે કેટલીકવાર હલટા પાપનો બંધ કરે છે. શ્રાવકે પૂજ કરવા માટે ઘરેથી જિનમંદિરે જતાં પ્રથમ તો જયજ્ઞા પૂર્વકજ ચાલવું જોઈએ, પોતે શું કાર્યને માટે જાય

* જૈનધર્મ પ્રકાશ પુ. ૬૬ને પૃષ્ઠ ૧૨૨ મેં જયજ્ઞાનો વિષય જીઓ.

૬૦

શ્રી જૈનધર્મ પ્રકાશ.

છે તેનો ઉપયોગ યરાયર રાખવો જોઈએ, જિનદર્શને જનારને માટે જનાનો વિચાર કરે, ત્યાંથી ઉઠો યાય, ચાલે, એમ ડગલેડગલે અમુક અમુક ઉપવાસનું વૃદ્ધિ પામતું ફળ જે શાસ્ત્રકારે બતાવેલ છે તે તેના ઉપયોગની શુદ્ધિ, જિનદર્શનની ઇચ્છામાં વૃદ્ધિ પામતી એકાગ્રતા, વિરૂદ્ધ આચરણનો ભાગ, જયણા પૂર્વક-જીવદયા પાળતાં ગમન, એ સર્વ કારણોને લીધે બતાવેલ છે પણ જિનદર્શન કે જિનપૂજા માટે નીકળ્યા છતાં રસ્તે ચાલવાનું જ્ઞાન નથી, બોલવાનું જ્ઞાન નથી, શું કરવા જાય છે તેનો ઉપયોગ નથી, રસ્તે ચાલતાં અનેક પ્રકારના પ્રપંચોનું પર્યટન મનમાં કર્યા કરે છે, કોઈ સામે મળી જાય છે તેની સાથે ચારે કપાયની ઉત્પત્તિને બતાવનાર વાર્તાલાપ કરી કર્મબંધ કરતો જાય છે, જિનદર્શનમાં એકાગ્રતા તો શેનીજ હોય પરંતુ વિચાર કરતાં કરતાં જિનમંદિર આવી જાય અને પગે ઢેશ વાગે ત્યાંસુધી પણ તેનું જ્ઞાન નથી એવા મનુષ્યોને માટે શાસ્ત્રકારે ઉપવાસના ફળની વૃદ્ધિ બતાવેલ નથી.

હવે જિનમંદિરમાં પ્રવેશ કર્યા પછી જિનપૂજા માટે દેહ શુદ્ધિ કરવા સાર એક વસ્ત્ર ધારણ કરીને તે સંબંધી ઉઘમ કરતાં પહેલાં સ્નાન કરવા યોગ્ય ભૂમિ છે કે નહીં? ન્હાયેલા જળનું શું થાય તેમ છે? ન્હાવા યોગ્ય જળ છે કે નહીં? તેનો વિચાર કરવો જોઈએ. આ સંબંધી વિચાર જીવદયા માટે છે અને તેથી ત્યાં પણ જયણાની જરૂર છે. પ્રથમ તો જમીન જીવાત્પત્તિ વિનાની જોઈએ કે જેથી ત્યાં પાણી પડવાથી જીવનો નાશ ન થાય, વળી પડેલું પાણી ત્યાં પડેલા પદાર્થ ઉપર પડીને જીવની ઉત્પત્તિ કરે તેમ પણ ન હોવું જોઈએ. ક્યાંતો તે જમીન જળનું શોષણ કરે એવી હોવી જોઈએ અથવા તો પાણી છુટુંછુટું ફેલાઈ જાય તેમ હોવું જોઈએ. ઘણા ન્હાનારનું શરીરના અનેક પ્રકારના મળ ચુકત થયેલ પાણી જે એકઠું રહેતો તેમાં અસંખ્ય સમુદ્ભૂત જીવોની ઉત્પત્તિ થાય છે માટે તેમ થવું ન જોઈએ હવે આવી શુદ્ધમાન જગ્યામાં પરિમિત જળવડે સ્નાન કરવું જોઈએ. ન્હાવામાં શરીરની શુદ્ધિ કરવાની જરૂર છે તે કાંઈ ઘણું પાણી ઢોળવાથી થતી નથી પરંતુ પોતાના હસ્ત-વડે શરીરનું ઉપમર્દન કરવાથી થાય છે. કેટલાએક ન્હાનારા પાણી પુષ્કળ ઢોળે છે અને ઉલટી શરીર શુદ્ધિ યરાયર કરતા નથી તેમણે વિચારવું જોઈએ કે આવડે જળને પૂતળી પેઠે વાપરવાનું શાસ્ત્રકારે કહેલું છે માટે

સંબોધસત્તરી.

૬૨

કોગટ દોળી નાખતું ન જોઈએ. હવે સ્નાન કરી રહ્યા પછી શરીરપરથી વસ્ત્ર હુલનવડે જળ દૂર કરીને સાક્ષવાની વખતે પાદતળ જરૂર સાફ કરવા જોઈએ. બીને પગે દેરાસરમાં પ્રવેશ કરવો નહીં કારણકે બીના પગ હોવાથી પાછો તેની ઉપર મેલ ચોટે છે અને જમીનપરના ત્રસ જીવોનો પણ તેથી નાશ થાય છે.

હવે સ્નાન કરી, વસ્ત્ર પરિધાન સ્થાનકે જઈ, જિનપૂજન ચોગ્ય વસ્ત્રને ધારણ કરીને પ્રથમ શાસ્ત્રકારના કથન મુજબ પોતાના અંગ ઉપર ગાળા, કંઠ, ઉર અને ઉદર એ ચાર સ્થાનકે કેશર મીશ્રીત ચદનના તીલક કરવા. અને પછી જિનેશ્વરની અષ્ટપ્રકારી પૂજા કરવા માટે તેના સાધનો-ઉપગરણ વિગેરે તૈયાર કરવા અને તેનો ઉપયોગ કરવો એમાં પણ જયણાની ખાસ જરૂર છે.

જિનેશ્વરના બિંબના પ્રક્ષાળન માટેનું જળ શુદ્ધ અને બરાબર ગળીને લાવેલું જોઈએ, કેશર ધસવાનો પ્રારંભ કરતાં ઓરસીઆતું પ્રથમ જીવ રક્ષા માટે પ્રમાર્જન કરવું જોઈએ. પખાળ કરતાં પ્રથમ રાત્રીના સમયમાં આશ્રય કરી રહેલા જીવ જંતુઓની રક્ષાને માટે જિનેશ્વરની પ્રતિમાની આગુચાળુ સવળે સ્થાનકે મોર પીંછની પીંછીવડે પ્રમાર્જન કરવું જોઈએ અને તે સાથે સવળી જગ્યાએ દ્રષ્ટીવડે નેમ્મને પછી પખાળ કરવી જોઈએ. આ ઠેકાણે કહેવાની ખાસ જરૂર છે કે કેટલેક ઠેકાણે રાત્રી શેષ હોય છતાં પખાળ કરવામાં આવે છે તેમાં પુરૂં પ્રમાર્જન કરવામાં પણ આવતું નથી કદી પ્રમાર્જન કરે તો પણ શું કારણ કે અંધકાર હોવાથી બરાબર દ્રષ્ટી એ દેખી શકાતું નથી. વળી જિનેશ્વરની અષ્ટપ્રકારી પૂજા બીજા પ્રહરે કરવાતું કહ્યું છે. એ વાત કદી બાળુ ઉપર રહી પરંતુ સૂર્યોદય તો થવા દેવો જોઈએ. વિવેકી અને સુન્ન ગણાતા જૈન અંધુઓ બ્યારે સૂર્યોદય થયા અગાઉ સ્નાન કરે અને પ્રક્ષાળન કરવા મંડી પડે ત્યારે બીજા અસને શું કહેવું.

હવે જિનેશ્વરની જળ પૂજા અને ચંદન પૂજા કરી રહ્યા પછી ત્રીજી પુષ્પ પૂજાને માટે પુષ્પો બરાબર શુદ્ધ કરવા જોઈએ બીજા ત્રસજીવોવડે મિશ્રીત અથવા તેવા કોડાઓએ બગાડેલા પુષ્પો ચડાવવાની શાસ્ત્રકારે મનાઈ કરેલી છે. કેમકે તેવા પુષ્પો ચડાવવાથી પ્રભુની બક્ષિતને બદલે આશાતના થાય છે તેમજ તે ત્રસ જીવોનો નાશ થાય છે.

૬૨

શ્રી જૈનધર્મ પ્રકાશ.

ચોથી ધુપ પૂજામાં નિર્ધુગ અગ્નિ જોઇએ અને તેને માટે ધુપધાણુ ઉપર છીદ્રો પાડેલું ઢાંકણું હોવું જોઇએ કે જેથી ધુપ સંબંધી ધુમ્મસ બહાર નીકળી શકે અને ઊડતા જીવો અગ્નિ ઉપર પડી ન શકે. આ બાબતમાં પણ જયજ્ઞાની ખાસ જરૂર છે.

પાંચમી દીપ પૂજામાં દીપક જ્ઞાનસમાં હોવો જોઇએ અથવા દીપકની ઉપર છીદ્રવાળું મોટું ઢાંકણું હોવું જોઇએ. આ સંબંધમાં એટલે સુધી કહેવાની જરૂર છે. કે દેરાસરજીમાં દીપમાળા કરવાના બિંસાદવાળા જૈન બંધુઓએ ત્રસજીવોની જયજ્ઞા સંબંધી અવશ્ય લક્ષમાં રાખવું જોઇએ. કોઈ પણ વૃક્ષના ફળની વાંછા કરનારે જેમ તે વૃક્ષની સર્વ પ્રકારે સંભાળ રાખવી જોઇએ છીએ. અને તોજ તેના સુંદર ફળોને પ્રાપ્ત કરી શકે છે તેમ જિનેશ્વરની ભક્તિના ફળની વાંછા કરનારે પણ તેમની આરાધના પરિપાળનની સર્વ પ્રકારે સંભાળ રાખવી જોઇએ એટલે કે જીવ દયા અને જયજ્ઞા અવશ્ય કરવી જોઇએ. દિવસે કે રાત્રીએ એક પણ દીવો જિનેશ્વર સમીપે બિઘાડો નહીં હોવો જોઇએ. ભક્તિ માટે પ્રકાશ કરવાની જરૂર છે તે તો કાચના જ્ઞાનસો વગેરેથી થઈ શકે છે માટે તેવો ઉપયોગ ન રાખતાં બિઘાડા દીવાઓ સુઝીને જે પ્રાણીઓ અનેક ત્રસજીવો ઝંખલાઈને પડતા દેખેછે છતાં તે બાબતની ઉપેક્ષા કરે છે તેઓ જિન ભક્તિ સંબંધી ફળના ભોક્તા થતા નથી. આ સંબંધી ઉપયોગ વીનાની સ્થિતિ બહુ સ્થાને દેખવામાં આવે છે માટે અવશ્ય સુઘ જૈનબંધુઓએ એ પ્રમાણે ચાલુ સ્થિતિ ન રાખતા તેમાં 'સુધારણા' કરવી જોઇએ.

છઠ્ઠી અક્ષત પૂજામાં અક્ષત શુદ્ધ હોવા જોઇએ. તેમાં જીવોનો સદ્ભાવ હોવો ન જોઇએ. કેટલીએક વખત અગ્નિની જતોએ મુકેલા ચોખામાં ઘનેડીઆંજો પ્રલક્ષ દેખાય છે. માટે તે સંબંધમાં જયજ્ઞા રાખવી જોઇએ. સાતમી ફળ પૂજામાં કોઈ પણ ફળ ત્રસજીવો પડેલું અથવા પંખીઓએ ટાયેલું કે કોહેલું ચડાવવું ન જોઇએ.

આઠમી નૈવેદ્ય પૂજામાં પણ ચળીત રસ થયેલ—કાળ વ્યતીત થયેલ નૈવેદ્ય ન હોવું જોઇએ. ત્રસજીવો ચડેલા ન હોવા જોઇએ તેમજ સુઝા પછી તેના ઉપર ચડીને, બેસીને કે પડીને ત્રસજીવોની હાની થાય તેમ ન મુકવું જોઇએ. પ્રવાહી સ્થિતિવાળું અને બિણ્ણ નૈવેદ્ય હોય તો અવશ્ય તેના ઉપર કાંઈકે ઢાંકવું જોઇએ જેથી ઊડતા જીવોની જયજ્ઞા પળી શકે.

માયા.

૬૩

આ પ્રમાણે જિનેશ્વરની આંગ પૂજનમાં તેમજ અગ્ર પૂજનમાં અનેક પ્રકારે જ્યોત્સુની જરૂર છે. ભાવ પૂજન કરતાં પણ જ્યોત્સુની જરૂર છે. ખમાસમણ દેતાં પગ મુકવાની-દ્વિચણ સ્થાપવાની જમીન ત્રણ વખત પ્રમાર્જવી નેષ્ઠએ કે જેથી કોઈ જીવ નીચે આવી ન જાય. શ્રાવકને જિન મંદીરમાં જાળવવાના દશ ત્રીકમાં એજ કારણ માટે પદ જૂમિ પ્રમાર્જન લોક કહેલું છે. ખમાસમણ દીધા પછી ચૈત્યવંદન સ્તવનાદિક કહેતા ઊત્તરાસણનો છેડો મુખ પાસે રાખી ઉપયોગ પૂર્વક ત્રણ આલંબન જાળવતાં શખ્દોચ્ચાર કરવો નેષ્ઠએ.

આ જ્યોત્સુના વિષયમાં જેટલું લખીએ તેટલું લખી શકાય તેમ છે. કારણ કે જ્યોત્સુની ખાસ જરૂર છતાં તેનો ઉપયોગ-સ્મરણ આપણા જૈનઅંધુઓને બહુજ ઓછું છે. ગ્રહકાર્ય, વ્યાપાર સંબંધી કાર્ય કે ધર્મ કાર્ય એ સર્વેમાં દરેક બાળતમાં જ્યોત્સુની જરૂર છે અને એને માટે ગન્ધલત દેખાતી હોવાયે લખવાની પણ જરૂર છે પરંતુ હાલતો માત્ર જિન પૂજના સંબંધમાંજ જ્યોત્સુની જરૂરીઆત વિશે સંક્ષિપ્ત લખીને એ વિષયનો ઉપસંહાર કરીએ છીએ.

અપૂર્ણ;

માયા.

(માલિની.)

કુશલ જનન વંધ્યાં, સત્ય સૂર્યાસ્ત સંધ્યાં ।

કુગતિ યુવતિ માલાં, મોહ માતંગ શાલાં ॥

શમ કમલહિ માર્ની, દુર્યશો રાજધાર્ની ।

વ્યસન શત સહાયાં, દૂરતો મુંચ માયાં ॥ ૧ ॥

“ કુશળતાને ઉત્પન્ન કરવામાં વંધ્યા સ્ત્રી રૂપ, સત્યરૂપ સૂર્યના અસ્તને માટે સંધ્યા તૂલ્ય, દુર્ગતિરૂપી સ્ત્રીની વરમાળારૂપ, મોહરૂપમાતંગને બાંધવાની શાળા તૂલ્ય, ઉપશ્ચમરૂપ કમળનો નાશ કરવાને હિમ સદૃશ, અપયશની તો રાજધાનીજ અને સેંકડો કષ્ટની સહાયક એવી માયા પ્રત્યે હે ભવ્ય પ્રાણી ! દૂરથીજ તણ દે.”

માયા—કષ્ટ કરનાર મનુષ્ય જો કે પોતાના લાભને માટેજ તેમ

૬૪

શ્રીજૈનધર્મ પ્રકાશ.

કરે છે પરંતુ તે માયા કોઈપણ પ્રકારે લાભ કરતી નથી પરંતુ અનેક પ્ર-
કારની હાની કરે છે. ઉપરના શ્લોકમાં કહેવા પ્રમાણે માયા કુશળતાને તો
ઉત્પન્ન કરતીજ નથી, સત્યનો નાશ કરે છે, દુર્ગતિએ પહોંચાડે છે, મોહને
ઉત્પન્ન કરે છે, ઉપશમને તબ્બલે છે, અપયશનો વિસ્તાર કરે છે અને સે-
કડોગમે કષ્ટને ઉત્પન્ન કરે છે.

વળી કહ્યું છે કે—

માયામવિશ્વાસવિલાસમંદિરં ।

દુરાશયો યો કુરુતે ધનાશયા ॥

સોડનર્થ સાર્થ ન પતંતમિક્ષતે ।

યથા વિહાલો લકુટં પયઃ પિવન્ ॥ ૨ ॥

માયા અવિશ્વાસનું વિલાસ ગ્રહ છે. અર્થાત્ જે મનુષ્ય માયા કપટી
હોય છે તેનો કોઈ વિશ્વાસ કરવું નથી કેમકે તે સત્ય બોલે તોપણ તેના
કપટીપણથી તેમાં અસત્યની આશંકા રહ્યા કરે છે. એવો માયા સંયુક્ત
જે દુરાશય—મોહો આશય જે પ્રાણી દ્રવ્યાદિકની આશાવડે કરે છે તે પ્રાણી
અનર્થના સમુહને પડતા દેખતો નથી. તેની દૃષ્ટીમાં તો લાભજ દેખાય
છે પરંતુ એમ છળ કપટ કરીને મેળવેલું દ્રવ્ય અનેક પ્રકારના અનર્થોને
ઉત્પન્ન કરે છે. અહીં દ્રષ્ટાંત આપે છે કે જેમ દુધ પીવાને ઈચ્છતો એ-
વો બીલાડો દુધને દેખે છે પણ ડાંગને દેખતો નથી પરંતુ જ્યારે દુધ પી-
વા માંડે છે ત્યારે માથે ડાંગ પડ્યા વીના રહેતી નથી તેમ દ્રવ્યાદિકના
અર્થો પ્રાણી પણ માયાવડે દ્રવ્યાદિકના આગમનને દેખે છે પરંતુ તેથી
આ ભયમાં અપયશ અને પરભવ દુર્ગતિ વિગેરે અનર્થોને દેખતો નથી.
મનમાં તો હું પરને દ્યુઃક્રુઃ એમ વિચારે છે પરંતુ પરમાર્થ તો તે પોતાના
આત્માનેજ ઠગે છે અને સ્વર્ગાપવર્ગના સુખથી પોતાના આત્માનેજ વંચે છે.

આ પ્રમાણે જાણ્યા છતાં અનેક પ્રાણીઓ સાંસારીક કાર્ય માત્રમાં
કપટનું આચરણ કરે છે એટલુંજ નહીં પણ ધર્મકાર્યમાં પણ તેને તણ
હેતા નથી. ધર્માચરણમાં કરેલું કપટ બહુ હાની કરે છે. આ સંબંધમાં
અનેક દર્શાવે છે એ સર્વમાં સુખ્ય દર્શાવે શ્રી મહાનાયજનું છે કે જેમણે
પૂર્વે ભવે તપના આચરણમાં કપટ કરીને જો કે વિશેષ તપ કર્યો છે તો
પણ માયાના ક્ષણરૂપ સ્ત્રી વેદનો બંધ થયો છે. એ દર્શાવે પૂર્વે ભવના
દૃષ્ટાંત યુક્ત સંક્ષેપમાં વાંચનાર સજ્જનોને માટે આ નીચે પ્રદર્શીત કર્યું છે—

ગ્રાહકોને અગત્યની સૂચના.

દરેક ગ્રાહકોએ લવાજમ મોકલવા સાથે ભેટની બુકના પોસ્ટેજ માટે અરધો આનો પ્રથમથીજ વધારે મોકલવો જથી ભેટ મોકલતાં વિલંબ ન થાય અને ગ્રાહકોને અરધો આનો મોકલતાં બીજો અરધો આનો ખરચવો ન પડે.

ગ્રાહકોને વિશેષ લાભ.

ચરિતાવલી અથવા જૈનકથા સંગ્રહ.

કિંમત દોઢ રૂપીઆ પોસ્ટેજ બે આના.

પ્રથમથી થયેલા અને નવા થયેલા ગ્રાહકોને બુકો મોકલાવતાં ચારે બાજુ એની રસીકતાને માટે પ્રશંસા થઇ રહી છે. જૈનવર્ગને માટે આવી વાંચવાની બુકોની ખામી કેટલેક અંશે આ બુકે પુરી પાડી છે. એના સંખ્ધમાં અહીં વિશેષ લખીને ખાત્રી કરાવવા કરતાં ગ્રાહક થવા ઇચ્છનાર પોતે વાંચશે ત્યારે અથવા તો વાંચનારને પુછશે ત્યારે ખરી ખાત્રી થઇ જશે.

બુક બહાર પડ્યા પછી જોકે કિંમત વધારેલી છે તોપણ આ ચોપાનીઆના ગ્રાહકો પોતે મંગાવશે અથવા તેની મારફત બીજા કોઇ મંગાવશે તો તેને માટે હજુ પણ પ્રથમ પ્રમાણેજ (૩૧-૪-૦) કિંમત લેવામાં આવશે. સોનરી નામવાળીના બે આના વધારે લાગશે. પરદેશવાળાને પોસ્ટેજ બુદ્ધ બેસશે.

જૈનશાળા વિગેરે સાર્વજનીક ઉપયોગને માટે તો કિંમત પ્રથમ પ્રમાણે સવા રૂપીઆજ રાખેલો છે.

છપાઇને બહાર પડી છે.

દુંદક હિતશિક્ષા અપરનામ ગણ્પદીપિકા સમીર.

કિંમત અરધો રૂપીઆ. પોસ્ટેજ એક આનો.

દુંદક મતના ખંડનમાં અદ્યાપિ પર્યંત ઘણા ગ્રંથો લખાયા છે. ઘણી બુકો છપાયેલ છે તેમાં આ ગ્રંથે આર વધારો કર્યો છે. આ બુકમાં મુખ્ય તો દુંદકમતિ આર્યા પાર્વતીની છપાવેલી જ્ઞાન (ગણ્પ) દીપીકાનું ખંડન છે પરંતુ પાછળ એક-સો પ્રશ્નોત્તર વિગેરેમાં દુંદકમતિની ઘણી કુચુક્તિઓને અપા-

સ્ત કરેલી છે. ભાષા હિંદુસ્તાની પણ ખુદ્દી રીતે સમજી શકાય તેવી છે. અક્ષર શાસ્ત્રી છે. પુઠા પાકા બંધાવેલ છે. બુકના અંતે પ્રયાસના પ્રમાણમાં કિંમત વધારે નથી. નવા ગ્રાહકોને માટે પણ પ્રથમ પ્રમાણેજ કિંમત રાખેલી છે. જોઈએ તેણે મંગાવવી. કિંમત પોસ્ટેજ સાથે નવઆના મોકલવા. તત્રી.

લવાજમની પહોંચ.

૧—૩ શા. ગાંડા નાનજી.
 ૧—૩ શા. મગન બુદર.
 ૧—૩ શા. કુખેર ચતુર.
 ૧—૩ દોશી સાંકલચંદ જીવરાજ.
 ૧—૩ વોરા. પ્રેમજી ખીમજી,
 ૧—૧૩ શા. ઉત્તમચંદ વીરચંદ.
 ૧—૧૩ શા. ખીમચંદ બેચર.
 ૧—૧૩ શા. લલુચંદ પ્રેમચંદ.
 ૨—૬ શા. પ્રેમચંદ નાનચંદ.
 ૧—૩ શા. ગાંડા મુલજી.
 ૨—૦ શા. સુનીલાલ નાગજી.
 ૧—૮ શા. દયારામ બેચરદાસ.
 ૧—૩ શા. ઊત્તમચંદ દયાચંદ,
 ૧—૩ શા. તાપીદાસ પ્રેમચંદ.
 ૧—૩ શા. પદમશી નાનચંદ.
 ૨—૬ શા. ડાહ્યાભાઈ કદ્યાણુજી.
 ૧—૩ શા. ભાણા જગજી.
 ૧—૩ શા. ગાના મોટાજી.
 ૧—૩ શા. લાલા ઝિકાજી.
 ૧—૩ શા. દલા ખુશાલજી.
 ૧—૩ મોધરીજી શ્રીગુલાબચંદજી.
 ૧—૩ શા. મોતીચંદ હીરજી.
 ૧—૩ શા. ગોકળ લેહેરાભાઈ.
 ૧—૩ શા. મોહન માનચંદ.
 ૧—૩ મેતા. છગન બેચર.
 ૨—૬ શા. જીવણ ચતુર.
 ૨—૬ શા. દયાચંદ મલુકચંદ.
 ૫—૦ શા. વીરજી પાસુ.

૧—૩ શા. કેવળ ખીમચંદ.
 ૭—૨ શા. લાલજી પુનસી.
 ૧—૩ શા. રતનજી જીવરાજ.
 ૧—૩ શા. વાલાજી ગણેકચંદ.
 ૧—૭ શા. ભાઈચંદ બેચર.
 ૧—૩ શા. કરમચંદ સુરજમલ.
 ૧—૩ શા. હકમચંદ કસળચંદ.
 ૧—૩ શા. અમરચંદ કાનજી.
 ૧—૩ શા. દુલચંદ કચરા.
 ૨—૭ શા. ગોરધન બેચરદાસ.
 ૧—૪ શા. કાલીદાસ કપુરચંદ.
 ૧—૩ શા. વીસનજી હીરજી.
 ૧—૩ શા. ટોકરસી કાનજી.
 ૧—૩ શા. મોતીચંદ રવચંદ.
 ૧—૩ શા. મંછારામ સાંકલચંદ.
 ૧—૩ શા. મગન જોદીરામ.
 ૧—૩ શા. મોતીચંદ બુલાખીદાસ.
 ૧—૩ શા. સુનીલાલ દલસુખ.
 ૧—૦ શા. બાલાભાઈ છગનલાલ.
 ૧—૩ શા. દુલચંદ હીરાચંદ.
 ૧—૩ મેતા. નદવજી ધનજી.
 ૨—૩ પરી. રામજી જોશંગ.
 ૧—૪ શા. પીતાંબર આણુંદજી.
 ૧—૩ શા. ચીંતાગણુ વલમદાસ.
 ૧—૩ શા. છોટાલાલ ખેમચંદ.
 ૧—૩ શા. સુનીલાલ દુલચંદ.
 ૧—૩ શા. તેમચંદ ફકીરચંદ.
 ૧—૩ શેઠ. જગા પંચાણુ.

રપાલમાં ટીકીટા તથા બુકો ગરવલે જાય છે માટે ટીકીટા ન મોકલતાં મનીઓર્ડર મોકલવો અને બુકો વેદ્યુપેબલથી ફેરજીવરથી મંગાવવી.